

INTERVIEW | Paul Cliteur, rechtsfilosoof
Hij nam het op voor Geert Wilders tijdens diens proces, is de leermeester van Thierry Baudet en vindt 'westerse zelfhaat' een van de grootste problemen van deze tijd. Paul Cliteur, de militantste liberaal van Nederland, vloekt graag in de kerk. Of in de moskee.

'We hebben nood aan cultureel contraterrorisme'

JAN-FREDERIK ABBELOOS

KERKRADE | De atheïst blijft blijkaar in een abdij. Paul Cliteur, rechtsfilosoof te Leiden, neemt wat verlof in Kerkrade (Nederlands Limburg). 'Beetje ironisch misschien, maar ik houd van de rust die hier hangt. En de Duitse boekhandels in Aken zijn vlakbij.'

Over ironie gesproken. We zijn naar Kerkrade gereden met eigenlijk maar één vraag. Of hij het meent dat de haat tegenover de westerse cultuur gevaarlijk wordt? Die occidentofobie, zo betoogde Cliteur vorige week in een veelbesproken opiniestuk op *The Post Online*, moet aangepakt worden. Met meldpunten, desnoods zelfs via de strafwet. Cliteur was definitief de trappers kwijt volgens de ene, legde de vinger op de wonde volgens de andere, hield weldenkend Nederland een spiegel voor volgens nog een derde. Twitter de-batteerde zich suf over de juiste leetuur van het opiniestuk.

En? Vindt u echt dat occidentofobische delicten moeten worden gestraft?

"Ach, ik houd van schrijvers zoals Gerard Reve en Michel Houellebecq die ironie op een geweldige manier hanteren in hun werk. Maar nee, natuurlijk meende ik die uitsmijter niet. Ik trok de parallel met hoe men denkt islamofobie, xenofobie of homofobie te moeten bekampen. Maar de rest van de tekst is volkomen serieus."

Legt u die occidentofobie eens uit. De afkeer voor mensenrechten, democratie en de rechtsstaat, wat ik samenvalt als de westerse cultuur, vind ik zeker zo gevaarlijk, zo niet gevaarlijker, dan xenofobie. Als je vindt dat die cultuur het niet waard is om verdedigd te worden, zit je serieus in de problemen.'

Rob Wijnberg, hoofdredacteur van de Correspondent, noemde uw tekst deze week 'een werkelijk krankzinnig stukje proza uit de bische vulpen van Cliteur'.

"Tja, had ik verwacht. Hij had het over een heel rechts standpunt. En dus kan het niet waar zijn. Dat is zo'n beetje de definitie van politieke correctheid. Elk stuk wordt beoordeeld op de politieke wenselijkheid ervan."

Had Wijnberg inhoudelijk geen punt? U poneert veel, maar onderbouwt amper. U schrijft letterlijk dat u dat niet nodig acht.

"Goh, ik heb al die bewijzen al uit de doeken gedaan in mijn boe-

ken. Dit was een opinie van anderhalve pagina. En ik wilde bewust niemand persoonlijk viseren, gewoon een breed cultureel punt maken."

Geeft u toch eens een voorbeeld. Waar zijn we doorgeslagen in de zelfkritiek?

"Neem de preoccupatie met de slavernij. Mocht er nu een discussie zijn of we die opnieuw gaan invoeren, dan zou ik die begrijpen. Maar er is honderd procent consensus dat het een verwerpelijk systeem is. Waarom zijn we daarom dan zoveel mee bezig?"

Maar zijn we daar wel zo ernst mee bezig? Dat is de vraag.

"Het ontbreekt in Nederland in elk geval niet aan uitzendingen en boeken over zogenaamde witte privileges, imperialisme, racisme en zogenaamde geschiedemissen die niet toegedeekt mogen worden."

Volgens David Van Reybrouck is het niet hoog tijd dat Nederland wordt geconfronteerd met de pijnhopen die het heeft aangericht in de voormalige kolonie. Hij schrijft er een boek over. Geen nood aan?

"Oh, mijn god, nee, Nederland weet dat al lang en kruip al van bescheidenheid op zijn buik door de wereld. Van Reybrouck is getraumatiseerd door Congo. We zijn zondaren, maar dat weten we ook. Laten we nu stoppen met die gekkigheid."

Waarom?

"Als samenleving word je ziek van zo'n negatief zelfbeeld. En vind je kwetsbaar voor diegenen die de samenleving willen vernietigen. Het is koren op de molen van de Al Bagdadi's en Bin Laden die ook vinden dat onze cultuur door en door verrot is. Terwijl mensenrechten, democratie en rechtsstaat boven een dictatuur gaan. Dat zeggen, maakt je geen racist of pessimist."

Waarom noemt u die waarden westerers? Maakt dat het niet moeilijker om ze te universaliseren?

"Ik snap wat je bedoelt. De wet op de zwaartekracht is door een Brit geformuleerd, maar dat maakt het nog geen Britse wetmatigheid. Zo is het hier ook. De *Universelle*

Verklaring voor de Rechten van de Mens uit 1948 zou overal navolging vinden. Alleen zien we dat dit vandaag, iets meer het geval is in Frankrijk dan in Pakistan. Ongeveer een kwart van de leden van de Verenigde Naties neemt de Cairo-verklaring van de mensenrechten in de islam uit 1993 als uitgangspunt. Die staat onder de sharia. Een kwart van de VN is dus afgehaakt. Dat is zorgelijk."

En om dat te verklaren moet je het toch ook hebben over geschiedenis en geopolitiek. En dan gaat het Westen toch niet vrijuit?

"Ik wil dat niet onder het tapijt vegen. Ik ga bijvoorbeeld niet ontkennen dat het nazisme zijn geboorte kende in Europa. Maar ik vind dat we daar vandaag overmatig mee bezig zijn, waardoor we zwak staan in de cultuurrijd die we ook hier moeten voeren. Intussen zijn er Vijftiende jongeren die willen strijden voor een kalifaat duizenden kilometers verderop."

Hoe verklaart u dat?

"We hebben het probleem zeker vijftien jaar lang verkeerd geanalyseerd. Ik identificeer het theorieën van de ideologie die deze lui aanstuurde. Ze zijn geïnspireerd door een bepaald godsconcept dat hen toeliet te denken dat ze een heilige oorlog voeren. Want een democratie, dat is een regering door mensen, en dus inferieur aan de wil van God. De terreur heeft een spirituele, religieuze

achtergrond."

Oké, maar daarmee hebt u nog niet verklaard waarom die Vijftiende jongeren zich aangetrokken voelen tot dergelijk extremisme.

"Omdat we in België, maar ook in Nederland, te 'occidentofobisch' zijn. We hebben die jongeren te weinig bijgebracht dat je effectiever beter af bent in een democratie dan in een kalifaat. Onze politiek gaat dat broodnodige culturele contraterrorisme niet aan. We verzinnen liever excuses voor hun gedrag: slechte situatie op de arbeidsmarkt, jongeren met een identiteitsconflict, enzovoort."

Uw critici zullen inderdaad benadrukken dat we vooral wat moeten doen aan de sociaal-economische voedselbodden waarin extremisme kan gegijjen.

"De sociale omstandigheden zijn niet het grootste probleem. Het probleem is de ideologie. Jihadisten komen ook lang niet allemaal uit de sociaal armere regio's. Mocht armoede terrorisme genereren, dan zou Afrika volzitten met terroristen."

Da's een dooddoener. Omgekeerd: niet elke moslim is een terrorist, dus het ligt ook niet aan de islam.

"Ik heb het ook niet over moslims of over de islam. Wel over het salafisme, het islamisme, de politieke islam. Noem het wat je wil. Ik stel vast dat die kwaadaardige, antiwesterse ideologie veel meer aanhang heeft dan wenselijk. Die ideologie moet worden tegengesproken en dat doen onze leiders niet omdat ze denken dat ze er met achterstandsbeleid wel komen. Trump is de eerste Amerikaanse president die het over 'radical islamic terrorism' durfde te hebben. Obama had het altijd over 'violent extremism'. Dat is veel te vaag, zelfs misleidend."

"Ook in Europa hebben populistische partijen te lang het moslimgehad op dit debat omdat al de andere partijen het onderwerp uit de weg zijn gegaan. Doe dat lang genoeg, en de bevolking gaat zich afkeren van de mainstream. En dan krijgen FN, Vlaams Belang en PVV natuurlijk de wind in de zeilen. Onder hun druk zie je dat de mainstream nu beweegt."

Draait het om. Het is lastig praten over deze kwestie omdat de partijen die u noemt wel veralgemenen en stigmatiseren. Ook Geert Wilders.

"Maar hij wil tenminste wel

praten over de confrontatie met een geweldadige ideologie. De rest zwijgt er gewoon over of spreekt met zoveel meel in de mond dat het nog kwalijker wordt. Daarom ook dat ik Wilders als getuige-deskundige heb verdedigd tijdens zijn proces."

U zag geen graten in zijn 'minder Marokkanen' speech. De rechtbank veroordeelde hem.

"Je moet getuigen van de waarheid zoals je die ziet, zelfs al zou dat slecht zijn voor je reputatie. Moeten rechters ingrijpen wanneer we meningen horen die ons niet aanstaan? Karel van het Reve (*Hoogleraar in Leiden en broer van Gerard Reve, overleden in 1999, red.*) schreef ooit: "Ik geloof niet dat de beste manier om een mening te bestrijden is om de uiting ervan te verbieden." Maak daar racistische mening van, en die wijsheid geldt nog steeds. Om Wilders te kunnen veroordelen voor groepsbelediging en het aanzetten tot discriminatie werd de definitie van ras trouwens uitgebreid tot uitspraken over cultuur en nationaliteit. Dat is problematisch. Zo kan je nooit meer culturele verschillen aan de orde stellen. Straks kunnen we de Spaanse stierengevechten of de vrouwenbesnijdenis in Somalië niet meer veroordelen. Dat mulkorft het debat over het soort cultuur dat we willen hebben."

Laat ons in de quote van Reve salafistisch toevoegen in plaats van racistisch. Ook dan moet alles gezegd kunnen worden?

(*aazelt*) "Nou, in beginsel ben ik voor een zo breed mogelijke vrijheid van meningsuiting, maar ik wil wel dat er grenzen aan zijn."

Nu kan ik niet meer volgen.

"Wel, ook salafisten moeten kunnen meedoen aan het publieke debat en niet te snel worden getroffen door een strafrechtelijk verbod. Maar de grens is natuurlijk oproepen tot fysiek geweld. Wanneer Khomeini in 1989 oproept om Salman Rushdie te vermoorden, dan ga ik niet de vrije meningsuiting van Khomeini bepleiten."

Mag je zeggen dat je een theorie inderdaad een beter model vindt dan een democratie?

"Die vraag heeft George van den Bergh (*professor staatsrecht in Amsterdam, red.*) in een bekende rede uit 1936 opgeworpen. Moet je als democraat gedogen dat de democratie bij meerder-

Cliteur over Syriëstrijders: 'We hebben hen te weinig bijgebracht dat je beter af bent in een democratie dan in een kalifaat.' © Dieter Telemans

'Salafisme, islamisme, politieke islam. Noem het wat je wil. Een kwaadaardige, antiwesterse, ideologie heeft veel meer aanhang dan wenselijk is. Die ideologie moet worden tegengesproken en dat doen onze leiders niet omdat ze denken dat ze er met achterstandsbeleid wel komen'